

Helsinki 12.7.2014

LAUSUNTO

VALTIONVARAINMINISTERIÖ

Viite: VM035:00/2014

Asia: HALLITUKSEN ESITYS KUNTAKOKEILUJA KOSKEVASTA LAISTA

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestö. SOSTE on sosiaali- ja terveystieteellinen vaikuttaja ja asiantuntijajärjestö, joka rakentaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä yhteistyössä jäsenyhteisöjensä kanssa. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n varsinaisina jäseninä on 193 valtakunnallista sosiaali- ja terveysalan järjestöä ja yhteistyöjäsenenä 64 muuta sosiaali- ja terveysalan toimijaa.

Liitteenä SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n kannanotto yllämainitussa asiassa.

Lisätietoja: pääsihteeri Vertti Kiukas, vertti.kiukas@soste.fi; 0405924287

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Vertti Kiukas

pääsihteeri

Lakiehdotus tähtää siihen, että määräajaksi valikoiduissa kunnissa lisättäisiin kuntien mahdollisuuksia päättää itse toiminnastaan ja vähentää laeissa niillä määrättyjä velvoitteita sekä niiden valvontaa. Tavoitteena on lisätä moniammatillista ja -alaista toimintaa asiakkaiden tarpeiden lähtökohdista ja siirtää ohjauksen ja valvonnan painopistettä keinoista lopputuloksiin. Tavoitteena on paitsi parantaa prosesseja myös tätä kautta saavuttaa kestävyysvajeen paikkaamiseen tarvittavia säästöjä ihmisten palvelujen siitä kärsimättä.

SOSTE pitää esitystä pääosin kannatettavana.

Kuten esityksessä todetaan, erilaiset viranomaissuositukset ovat usein tosiasiallisesti muodostuneet valvonnan kriteereiksi ja sitä kautta normiohjaukseksi. Suositusten ja normien taustalla on pääsääntöisesti tarve turvata ihmisille laadukkaat ja tarkoituksenmukaiset palvelut. Tästä on pidettävä kiinni jatkossakin. On kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että kokeilu ei johda lopputuloksen heikentymiseen ihmisten hyvinvoinnin näkökulmasta.

Lähtökohtaisesti on järkevää säädellä lopputulosta, ei prosessia. Prosessin säätely esimerkiksi pikkutarkoilla neliö- tai varustetasomääräyksillä voi usein johtaa sekä palvelujen tarvitsijoiden että tuottajien kannalta epätarkoituksenmukaiseen lopputulokseen. Samalla on kuitenkin välttämätöntä antaa valvojalle riittävät edellytykset ja toimivalta puuttua tilanteeseen ihmisten perusoikeuksien turvaamiseksi – erityisesti jos esityksessä toivottuna pidetty kehitys merkittävästä kuntien toimintaa ohjaavien säädösten, suositusten ja ohjeiden vähentämisestä toteutuu. Käytännössä valvovien viranomaisten tulkintavaltaa siitä, milloin asianmukaiseen tavoitteeseen on päästy, pitää lisätä. Tämä edellyttää erityisen toimivaa keskusteluyhteyttä valvojien ja valvottavien välillä.

Palveluiden käyttäjät on osallistettava kokeiluun vahvasti. On tärkeää varmistua siitä, että kokeilulla aidosti päästään nykyistä paremmin ihmisten tarpeista käsin johdettuihin palveluprosesseihin – kaikkein kalleinta yhteiskunnalle ja turhauttavinta ihmisille on antaa ja saada toistuvasti tehotonta palvelua kiertämällä luukulta toiselle. Tätä tavoitetta palvelee esitys siirtymisestä kokonaisvaltaisempiin yhteisiin palvelusuunnitelmiin. Samalla on huolehdittava siitä, että suunnitelmista ei muodostu niin yleisluontoisia, että ne eivät käytännössä enää ohjaa arjen toimintaa.

Aidosti tarvelähtöisiin palveluprosesseihin voidaan päästä vain erittäin tiiviissä yhteistoiminnassa palvelujen käyttäjien kanssa. On huolehdittava siitä, että kokeiluja eri kunnissa toimeenpantaessa palvelujen käyttäjät ovat esimerkiksi heitä edustavien järjestöjen välityksellä edustettuina suunnittelusta, toimeenpanosta ja seurannasta vastaavissa elimissä. Edustus on välttämätön myös kokeilun seuraamista valtakunnallisella tasolla seuraavassa ja arvioivassa elimessä.